WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (trzecia izba)

z dnia 15 kwietnia 2008 r. *

W sprawie T-348/04

Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE), z siedzibą w Vitry-sur-Seine (Francja), reprezentowana przez N. Coutrelis oraz V. Giacobbo, adwokatów,

strona skarżaca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, reprezentowanej przez J.P. Keppenne'a, działającego w charakterze pełnomocnika,

popieranej przez

* Język postępowania: francuski.

popieranej przez

Republikę Francuską, początkowo reprezentowaną przez G. de Berguesa oraz S. Ramet, a następnie przez G. de Berguesa oraz A.L. Vendrolini, działających w charakterze pełnomocników,

interwenient,

mającej za przedmiot stwierdzenie nieważności art. 1 ostatnie zdanie decyzji Komisji 2005/262/WE z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie pomocy państwa przyznanej przez Francję na rzecz Spółdzielni Eksportowej Książki Francuskiej (fr. Coopérative d'exportation du livre français — CELF) (Dz.U. 2005, L 85, s. 27),

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI
WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (trzecia izba),

w składzie: M. Jaeger, prezes, V. Tiili i T. Tchipev, sędziowie,

sekretarz: J. Palacio González, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 23 maja 2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

1 Skarżąca, Société internationale de diffusion et d'édition (Międzynarodowa Spółka Dystrybucyjno-Wydawnicza, zwana dalej „SIDE"), jest mającym siedzibę we Francji agentem prowadzącym działalność handlową polegającą w szczególności na wywozie książek w języku francuskim do pozostałych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz do krajów trzecich.

2 Agenci są jedną z różnego rodzaju kategorii podmiotów gospodarczych uczestniczących we wprowadzaniu książek na rynek. Ich odbiorcą jest nie użytkownik końcowy, lecz sprzedawcy detaliczni lub instytucje. Dzięki nim realizowane są zamówienia, których przetwarzanie byłoby zbyt kosztowne dla wydawców lub ich dystrybutorów. Agent zbiera zamówienia o małej wartości składane przez poszczególnych klientów i zwraca się do wydawcy lub do dystrybutora, który w ten sposób realizuje tylko jedną dostawę. Podobnie agent łączy ze sobą zamówienia klientów — księgarń lub instytucji — na pozycje różnych wydawnictw, dzięki czemu ci klienci nie muszą składać wielu zamówień u wielu podmiotów.

3 Coopérative d'exportation du livre français, działająca pod handlową nazwą Centre d'exportation du livre français, (Centrum Eksportu Książki Francuskiej, zwana dalej

„CELF") jest będącą spółką akcyjną spółdzielnią prowadzącą także działalność agenta eksportowego. Zgodnie z ostatnią wersją jej statutu przedmiotem działalności CELF jest „[b]ezpośrednie przetwarzanie zamówień przeznaczonych za granicę oraz na terytoria zamorskie i do departamentów zamorskich, książek, broszur i wszelkich innych nośników informacji, a szerzej — prowadzenie wszelkich transakcji mających na celu w szczególności rozwój promocji kultury francuskiej na świecie przy pomocy ww. środków".

4 Członkami spółdzielni CELF są w większości wydawcy mający siedzibę we Francji. CELF jest jednak otwarta dla każdego podmiotu gospodarczego prowadzącego działalność w sektorze wydawniczym lub sektorze kolportażu książek w języku francuskim, niezależnie od miejsca prowadzenia przezeń działalności.

5 Działalność handlowa spółdzielni CELF i skarżącej skierowana jest głównie do krajów i obszarów niefrancuskojęzycznych. Na obszarach francuskojęzycznych, w szczególności w Belgii, Kanadzie oraz w Szwajcarii, książki są wprowadzane do obrotu przez sieci dystrybucyjne wydawnictw.

6 W 1979 r., gdy CELF napotykała trudności finansowe, władze francuskie podjęły decyzję o przyznaniu jej określonych dotacji.

7 Dotacje te miały umożliwić agentom eksportowym realizację wszystkich zamówień złożonych przez księgarnie znajdujące się na obszarach niefrancuskojęzycznych, niezależnie od ich wartości, rentowności i przeznaczenia, w celu propagowania literatury francuskojęzycznej na całym świecie.

8 Jedyna dotacja stanowiąca przedmiot niniejszej sprawy (dalej zwana „sporną pomocą") przyznawana była corocznie, począwszy od 1980 r., przy czym od tamtej

pory jej wysokość uległa zmianie. Sporną pomoc stanowił pakiet rocznych dotacji, z których każda miała w szczególności na celu rekompensatę nadmiernych kosztów, jakie corocznie pociągało za sobą przetwarzanie składanych przez księgarnie mające siedzibę za granicą zamówień, których wartość, z wyłączeniem kosztów transportu, nie przekracza 500 franków francuskich (FRF) (76,22 EUR) (dalej zwanych „małymi zamówieniami"), a które uznano za znajdujące się poniżej progu rentowności.

9 Począwszy od 1981 r. jedna czwarta dotacji przyznanej w roku poprzednim była przekazywana na początku roku, a reszta — na jesieni, po sprawdzeniu przez władze publiczne prognoz wyników działalności CELF oraz ich odnotowanych w ciągu pierwszej części roku obrachunkowego wahań. W ciągu trzech miesięcy po zamknięciu roku obrachunkowego francuskie Ministerstwo Kultury i Frankofonii miało otrzymywać szczegółowe sprawozdanie na temat sposobu wykorzystania dotacji wraz z wykazem dowodów księgowych.

10 Pismem z dnia 20 marca 1992 r. skarżąca zwróciła uwagę Komisji na niektóre formy udzielanej przez władze francuskie spółdzielni CELF pomocy na promocję, przewóz i wprowadzanie na rynek francuskich książek. Skarżąca zwróciła się także do Komisji z pytaniem, czy środki te zostały zgłoszone zgodnie z przepisami art. 93 ust. 3 traktatu WE (obecnie art. 88 ust. 3 WE).

11 Komisja, odpowiadając skarżącej pismem z dnia 7 sierpnia 1992 r., potwierdziła istnienie pewnych niezgłoszonych środków pomocowych na rzecz CELF, w tym spornej pomocy.

12 W dniu 18 maja 1993 r. Komisja wydała decyzję zezwalającą na tę pomoc, zatytułowaną „Pomoc dla eksporterów francuskich książek" [decyzja nr NN 127/92 (Dz.U. C 174, s. 6)].

13 Na mocy wyroku z dnia 18 września 1995 r. w sprawie T-49/93 SIDE przeciwko Komisji, Rec. s. II-2501, Sąd stwierdził nieważność ww. decyzji w zakresie, w jakim dotyczyła ona spornej pomocy. Sąd orzekł, że Komisja nie dopełniła obowiązku wszczęcia ustanowionego w art. 93 ust. 2 traktatu WE (obecnie art. 88 ust. 2 WE) postępowania kontradyktoryjnego.

14 W dniu 30 lipca 1996 r. Komisja postanowiła wszcząć ustanowione w art. 93 ust. 2 traktatu WE (obecnie art. 88 ust. 2 WE) formalne postępowanie wyjaśniające.

15 W dniu 10 czerwca 1998 r. Komisja wydała nową decyzję o uznaniu spornej pomocy za zgodną ze wspólnym rynkiem [decyzja 1999/133/WE w sprawie pomocy państwa na rzecz CELF (Dz.U. 1999, L 44, s. 37)].

16 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 29 września 1998 r. skarżąca wystąpiła do Sądu o stwierdzenie nieważności tej decyzji.

17 Decyzja 1999/133 również stała się przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej przez Republikę Francuską pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 8 września 1998 r. Republika Francuska podważyła tę decyzję, zarzucając Komisji niezastosowanie art. 90 ust. 2 traktatu WE (obecnie art. 86 ust. 2 WE).

18 Jako że obie skargi dotyczyły obowiązywania tego samego aktu, postanowieniem prezesa czwartej izby Sądu w składzie powiększonym z dnia 25 marca 1999 r., wydanym na podstawie art. 47 akapit trzeci statutu Trybunału Sprawiedliwości (obecnie art. 54 akapit trzeci statutu Trybunału), Sąd zawiesił postępowanie do czasu wydania wyroku przez Trybunał.

19 Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2000 r. w sprawie C-332/98 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. I-4833, Trybunał oddalił skargę Republiki Francuskiej. Postępowanie przed Sądem zostało wznowione.

20 Sporna pomoc została zniesiona przez władze francuskie w 2002 r.

21 Na mocy wyroku Sądu z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie T-155/98 SIDE przeciwko Komisji, Rec. s. II-1179, stwierdzono nieważność decyzji 1999/133. Sąd stwierdził, że Komisja dopuściła się oczywistego błędu w ocenie w odniesieniu do definicji właściwego rynku.

22 W dniu 20 kwietnia 2004 r. Komisja wydała decyzję 2005/262/WE w sprawie pomocy państwa udzielonej przez Francję CELF (Dz.U. 2005, L 85, s. 27, zwaną dalej „zaskarżoną decyzją").

23 W zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że sporna pomoc stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE (motyw 127). Zbadała ona następnie, czy ma w tym przypadku zastosowanie jedno z przewidzianych w tym artykule odstępstw od ogólnego zakazu udzielania pomocy państwa. Komisja wyraźnie wykluczyła zastosowanie w danej sprawie odstępstw przewidzianych w art. 87 ust. 2 WE, jak również odstępstw przewidzianych w ust. 3 tego artykułu lit. a), b) i c) (motyw 132). Uznała ona wreszcie, że sporna pomoc miała cel kulturowy w rozumieniu art. 87 ust. 3 lit. d) WE, zgodnie z którym za zgodną ze wspólnym rynkiem może zostać uznana pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji we Wspólnocie w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem (motywy 134 i 139).

24 W związku z tym Komisja ograniczyła się do sprawdzenia zgodności spornej pomocy, w odniesieniu do rynku agencji eksportowych, z art. 87 ust. 3 lit. d) WE (motyw 186). W tym względzie stwierdziła ona, po pierwsze, zasadność przyjęcia kryterium małych zamówień jako punktu odniesienia dla uzasadnienia udzielenia spornej pomocy (motywy 187–197). Po drugie, Komisja sprawdziła prawidłowość uzasadnienia spornej pomocy, a mianowicie to, czy nadmiernie wysokie koszty związane są bezpośrednio z przetwarzaniem małych zamówień. Komisja oceniła zatem koszty poniesione przez CELF przy przetwarzaniu małych zamówień w 1994 r. (motywy 203–206) na podstawie przekazanych przez Republikę Francuską dowodów księgowych. Uznając, że dostarczona przez Republikę Francuską dokumentacja i wyjaśnienia dotyczące innych lat obrachunkowych wskazują, iż struktura małych zamówień pozostawała przez wszystkie te lata niezmienna, Komisja zajęła stanowisko, że dane za ten rok stanowią właściwy punkt odniesienia dla oceny kosztów przetwarzania małych zamówień (motyw 208). Komisja ustaliła wreszcie, że sporna pomoc nie stanowiła nadmiernej rekompensaty kosztów, jakie pociągało za sobą przetwarzanie małych zamówień.

25 Ze względu na ww. powody Komisja stwierdziła w art. 1 zaskarżonej decyzji, co następuje:

„Pomoc na rzecz [CELF] przeznaczona na realizację [przetwarzanie] małych zamówień książek w języku francuskim, udzielona przez Francję w latach 1980–2001, stanowi pomoc w rozumieniu art. 87 ust. 1 [WE]. Ponieważ Francja nie zawiadomiła Komisji o tej pomocy przed jej wdrożeniem, pomoc została udzielona nielegalnie. Jednakże pomoc jest zgodna z zasadami wspólnego rynku w rozumieniu art. 87 ust. 3 lit. d) [WE]".

Postępowanie oraz żądania stron

26 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 20 sierpnia 2004 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.

27 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 2 grudnia 2004 r. Republika Francuska zwróciła się do Sądu o dopuszczenie jej do niniejszego postępowania w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji, na co otrzymała zgodę w postanowieniu prezesa trzeciej izby Sądu z dnia 20 stycznia 2005 r.

28 W dniu 22 marca 2007 r. Sąd zwrócił się do Komisji o udzielenie pisemnej odpowiedzi na pewne pytania, a także o przedstawienie pewnych dokumentów. Komisja spełniła to żądanie w wyznaczonym terminie.

29 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (trzecia izba) zdecydował o otwarciu procedury ustnej.

30 Na rozprawie w dniu 23 maja 2007 r. wysłuchane zostały wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.

31 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności art. 1 ostatnie zdanie zaskarżonej decyzji;

— tytułem ewentualnym, stwierdzenie nieważności art. 1 ostatnie zdanie zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim Komisja uznała za zgodną ze wspólnym rynkiem sporną pomoc udzieloną przed 1999 r. lub, alternatywnie, przed 1997 r. lub 1994 r.;

— tytułem w dalszej kolejności, stwierdzenie nieważności art. 1 ostatnie zdanie spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja uznała za zgodną ze wspólnym rynkiem pomoc udzieloną przed dniem 1 listopada 1993 r.;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

32 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

33 Interwenient wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

34 Na poparcie swej skargi skarżąca podnosi trzy zarzuty, z których trzeci składa się z dwóch części. Pierwszy zarzut oparty jest na braku przed dniem 1 listopada 1993 r. podstawy prawnej dla uznania spornej pomocy za zgodną ze wspólnym rynkiem. Drugi zarzut oparty jest na braku spójności zaskarżonej decyzji z art. 88 ust. 3 WE. Trzeci zarzut oparty jest na naruszeniu art. 87 ust. 3 lit. d) WE. Pierwsza część trzeciego zarzutu oparta jest na dyskryminacyjnym charakterze spornej pomocy, druga natomiast część ma za podstawę oczywiste błędy w ocenie.

35 Zbadać należy najpierw pierwszy zarzut, a następnie drugą część zarzutu trzeciego.

W przedmiocie zarzutu pierwszego opartego na braku podstawy prawnej przed dniem 1 listopada 1993 r.

Argumenty uczestników

36 Skarżąca twierdzi, że uznając w art. 1 ostatnie zdanie zaskarżonej decyzji sporną pomoc za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. d) WE, Komisja oparła się na błędnej podstawie prawnej. Skarżąca uważa bowiem, że ze względu na to, iż przepis ten wprowadzony został traktatem UE, który wszedł w życie w dniu 1 listopada 1993 r., sporna pomoc mogła zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem dopiero począwszy od tej daty.

37 Skarżąca podnosi, że zasada niedziałania prawa wstecz zabrania stosowania aktu wspólnotowego przed datą jego wejścia w życie. Odstępstwa od tej zasady dopuszcza się bardzo rzadko, w szczególności wtedy, gdy wyraźnie ustanowiono przepisy przejściowe lub gdy wynika to jasno z celu oraz struktury danego aktu. Tymczasem skarżąca podnosi, że traktat UE nie ustanawia żadnego przepisu przejściowego i nic nie wskazuje na to, że sygnatariusze traktatu zamierzali nadać art. 87 ust. 3 lit. d) WE moc wsteczną.

38 Skarżąca odsyła do komunikatu Komisji z dnia 22 maja 2002 r. w sprawie zasad stosowanych przy ocenie pomocy państwa przyznanej niezgodnie z prawem (Dz.U. 2002, C 119, s. 22), który potwierdza, że zgodność ze wspólnym rynkiem wypłaconej bezprawnie pomocy winna być z reguły oceniana „według kryteriów materialnych ustanowionych w aktach obowiązujących w dniu przyznania tej pomocy".

39 Skarżąca stoi na stanowisku, że sytuacja, w której niezgłoszona pomoc poddawana jest ocenie w świetle przepisów obowiązujących w dniu wydania decyzji przez Komisję, a nie w dniu jej udzielenia, skutkuje nagrodą za bezprawność, ponieważ wydana zostaje ze skutkiem wstecznym decyzja stwierdzająca zgodność pomocy, co nie byłoby możliwe, gdyby dane państwo członkowskie przestrzegało art. 88 WE i zgłosiło pomoc Komisji przed jej przyznaniem.

40 Skarżąca twierdzi ponadto, że odstępstwo przewidziane w art. 87 ust. 3 lit. d) WE nie może zostać uznane za objęte tym samym ustępem lit. c). Przypomina ona, że w zaskarżonej decyzji Komisja nie zastosowała w przedmiotowej sprawie art. 87 ust. 3 lit. c) WE. Ponadto skarżąca twierdzi, że taka wykładnia równałaby się pozbawieniu przewidzianego w ust. 3 lit. d) i wprowadzonego traktatem UE odstępstwa jakiegokolwiek znaczenia.

41 W odpowiedzi na skargę Komisja twierdzi, że dany stan prawny podlega ustawodawstwu obowiązującemu w chwili, gdy uzyskał on ostateczny charakter. W niniejszej sprawie należy odnieść się do momentu, w którym wydana została decyzja rozstrzygająca o zgodności spornej pomocy.

42 Komisja wskazuje, że z ogólnych zasad prawa wynika, iż nowe przepisy, w tym postanowienia traktatowe, stosuje się do przyszłych skutków stanu faktycznego powstałego w czasie obowiązywania starych przepisów.

43 W każdym przypadku niezbędne jest — ze względu na cel i strukturę tego postanowienia — natychmiastowe zastosowanie art. 87 ust. 3 lit. d). Komisja twierdzi, że decyzja w sprawie zgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem nie stanowi czysto formalnej czynności wymagającej dokładnie określonej podstawy prawnej. Z jednej strony Komisja ocenia konkretny wkład danej pomocy w realizację celu o znaczeniu ogólnym, a z drugiej — jej negatywny wpływ na konkurencję. W ramach tej analizy winna ona ocenić jedynie, czy w chwili przeprowadzania przez nią badania, zwrot pomocy leży w interesie wspólnotowym, albowiem z ekonomicznego punktu widzenia bezprawnie przyznana pomoc nie przestaje wywoływać skutków z dniem jej udzielenia, lecz wywołuje je dopóty, dopóki dany podmiot gospodarczy prowadzi działalność na rynku.

44 Komisja wyjaśnia, że gdyby nie stosowała nowego kryterium zgodności w sposób natychmiastowy, jej decyzja stałaby w sprzeczności z celem uprzednio przyjętym w traktacie. Stoi więc ona na stanowisku, że nie można żądać odzyskania pomocy wyłącznie z powodu zbyt wczesnego jej wypłacenia.

45 Komisja zaznacza, że jej stanowisko potwierdził Sąd w wyroku z dnia 18 listopada 2004 r. w sprawie T-176/01 Ferriere Nord przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3931.

46 Komisja uważa, że stosowanie przy analizie niezgłoszonej pomocy nowego przepisu nie musi stanowić „nagrody za bezprawność". Takie natychmiastowe stosowanie może bowiem, w przypadku zaostrzenia kryteriów zgodności, działać na niekorzyść państwa członkowskiego.

47 Komisja podnosi wreszcie, że żaden nadrzędny wzgląd pewności prawa nie uzasadnia w niniejszym przypadku ograniczenia czasowego zakresu stosowania art. 87 ust. 3 lit. d) WE.

48 Tytułem ewentualnym Komisja podnosi, że odstępstwo związane z celem kulturowym, które ustanowiono w art. 87 ust. 3 lit. d) WE w 1993 r., objęte było uprzednio tym samym ustępem lit. c), a dodanie ust. 3 lit. d) określiło je jedynie w bardziej dokładny sposób.

49 Republika Francuska podziela argumentację Komisji.

Ocena Sądu

50 Z art. 1 ostatnie zdanie zaskarżonej decyzji wynika, że sporna pomoc została uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. d) WE. Przepis ten stanowi odstępstwo od ustanowionego w art. 87 ust. 1 WE ogólnego zakazu przyznawania pomocy państwa, wprowadzonego traktatem UE, który wszedł w życie w dniu 1 listopada 1993 r.

51 Skarżąca twierdzi w istocie, że to postanowienie nie może być wykorzystane jako podstawa prawna uznania pomocy za zgodną ze wspólnym rynkiem w odniesieniu do okresu od 1980 r. do dnia 31 października 1993 r.

52 W tym względzie wskazać należy, że zasada pewności prawa z reguły sprzeciwia się temu, by początek obowiązywania wspólnotowego aktu prawnego przypadał przed datą jego publikacji, niemniej w drodze wyjątku dopuszczalne jest odstępstwo od tej reguły, jeżeli wymaga tego zamierzony cel i jeżeli uzasadnione oczekiwania zainteresowanych osób są należycie respektowane (wyrok Trybunału z dnia 25 stycznia 1979 r. w sprawie 98/78 Racke, Rec. s. 69, pkt 20).

53 Choć bowiem przepisy prawa formalnego ogólnie są uznawane za znajdujące zastosowanie do wszystkich postępowań toczących się w chwili ich wejścia w życie, inaczej jest w przypadku przepisów prawa materialnego (wyrok Trybunału z dnia 12 listopada 1981 r. w sprawie od 212/80 do 217/80 Meridionale industria salumi, Rec. s. 2735, pkt 9).

54 W celu zapewnienia przestrzegania zasady pewności prawa i zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań materialnoprawne przepisy wspólnotowe należy bowiem interpretować jako dotyczące sytuacji zaistniałych przed ich wejściem w życie jedynie w przypadku, gdy z ich treści, celu i struktury jasno wynika, że należy im przypisać taki skutek (zob. wyrok Trybunału z dnia 24 września 2002 r. w sprawach połączonych C-74/00 P i C-75/00 P Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, Rec. s. I-7869, pkt 119, oraz przytoczone tam orzecznictwo). Ten wniosek nasuwa się bez względu na to, czy przepisy te będą wywierać pozytywne czy też negatywne skutki dla zainteresowanej osoby (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 29 stycznia 1985 r. w sprawie 234/83 Gesamthochschule Duisburg, Rec. s. 327, pkt 20, oraz z dnia 7 lutego 2002 r. w sprawie C-28/00 Kauer, Rec. s. I-1343, pkt 20).

55 Prawo wspólnotowe stosuje się natomiast natychmiastowo do przyszłych skutków stanu faktycznego zaistniałego w czasie obowiązywania starych przepisów. (wyroki Trybunału: z dnia 10 lipca 1986 r. w sprawie 270/84 Licata przeciwko CES, Rec. s. 2305, pkt 31, oraz z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie C-162/00 Pokrzeptowicz-Meyer, Rec. s. I-1049, pkt 50).

56 Po przypomnieniu tych przesłanek stwierdzić należy, że traktat UE nie przewiduje przepisów przejściowych dotyczących stosowania art. 87 ust. 3 lit. d) WE. Ponadto nic w tym przepisie nie wskazuje na to, aby jego celem było uregulowanie stanów faktycznych sprzed dnia jego wejścia w życie. Komisja nie wskazała zresztą w zaskarżonej decyzji, że przedmiotowa sprawa wymaga stosowania art. 87 ust. 3 lit. d) WE wstecz ze względu na cel i strukturę tego przepisu, ani że byłoby to konieczne dla funkcjonowania systemu sprawowanej przez Komisję kontroli przyznawanej przez państwa członkowskie pomocy. Również w odpowiedzi na skargę nie podniosła ona tego rodzaju argumentów.

57 W związku z tym należy zbadać wyłącznie to, czy sporna pomoc stała się ostatecznie zgodna lub niezgodna ze wspólnym rynkiem w momencie wydania zaskarżonej decyzji.

58 Każda niezgłoszona i wcześniej wypłacona nowa pomoc jest bezwzględnie niezgodna ze wspólnym rynkiem, jeśli może ona zakłócić konkurencję poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów w okresie, w którym była wypłacana, i jeśli nie jest ona objęta żadnym odstępstwem od ustanowionego w art. 87 ust. 1 WE ogólnego zakazu pomocy państwa. W każdym razie dana pomoc staje się ostatecznie zgodna lub niezgodna ze wspólnym rynkiem, skoro tylko wywarte zostaną jej skutki. Ma to także miejsce w niniejszym przypadku, ponieważ sporna pomoc była corocznie przyznawana i udzielana przez Republikę Francuską, a także wykorzystywana przez CELF w celu zrekompensowania nadmiernych kosztów, jakie pociągało za sobą przetwarzanie małych zamówień.

59 Zatem, wbrew temu, co twierdzi Komisja, analiza zgodności wypłaconej i niezgłoszonej pomocy ze wspólnym rynkiem, w szczególności takiej jak w niniejszym przypadku, wymaga nie tylko dokonania oceny, czy w chwili wydawania odpowiedniej decyzji zwrócenie pomocy leżało w interesie Wspólnoty. Komisja winna również sprawdzić, czy w okresie, w którym dana pomoc była wypłacana, mogła ona zakłócać konkurencję.

60 Komisja dysponuje oczywiście szerokim zakresem swobodnego uznania, czy zatwierdzić daną pomoc z tytułu odstępstw od ustanowionego w art. 87 ust. 1 WE ogólnego zakazu. W takich przypadkach ocena zgodności lub braku zgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem rodzi bowiem problemy, których rozstrzygnięcie wymaga uwzględnienia oraz oceny złożonego i podlegającego szybkim zmianom ekonomicznego stanu faktycznego (wyrok Trybunału z dnia 14 lutego 1990 r. w sprawie C-301/87 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. I-307, pkt 15). Ten zakres swobodnej oceny nie może być jednak wykorzystywany przez Komisję w oderwaniu od faktu, że w okresie, gdy pomoc była wypłacana bezprawnie, mogła ona zakłócać konkurencję w sposób sprzeczny z interesem wspólnotowym, takim jak określony przez obowiązujące ramy prawne.

61 Wynika z tego, że Komisja naruszyła prawo, stosując art. 87 ust. 3 lit. d) WE do okresu przed dniem 1 listopada 1993 r., zamiast stosować obowiązujące w rozpatrywanym okresie prawo materialne.

62 Wniosek taki nasuwa się tym bardziej, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem odstępstwa od ustanowionej w art. 87 ust. 1 WE ogólnej zasady niezgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem winny być interpretowane w sposób ścisły (wyrok Trybunału z dnia 21 czerwca 2001 r. w sprawach połączonych od C-280/99 P do C-282/99 P Moccia Irme i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-4717, pkt 40, i wyrok Sądu z dnia 25 września 1997 r. w sprawie T-150/95 UK Steel Association przeciwko

Komisji, Rec. s. II-1433, pkt 114). Taka ścisła interpretacja wymaga również ograniczenia stosowania danego odstępstwa w zakresie pomocy państwa do okresu po jego wejściu w życie, przynajmniej w przypadku gdy dana pomoc została wcześniej wypłacona.

63 Kontynuując ten sam tok myślenia, Trybunał orzekł, że w odniesieniu do pomocy objętej zakresem traktatu EWWiS i wypłaconej bez wcześniejszego zgłoszenia, stosowanie zasad kodeksu obowiązującego w momencie wydania przez Komisję decyzji w przedmiocie zgodności pomocy, która została wypłacona w czasie obowiązywania wcześniejszego kodeksu, prowadzi do stosowania wstecz uregulowania wspólnotowego (ww. wyrok w sprawie Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, pkt 118). Trybunał uznał, że żaden przepis kodeksu obowiązującego w dniu wydania przez Komisję decyzji nie stanowił, iż kodeks ten mógł być stosowany wstecz. Ponadto Trybunał stanął na stanowisku, że ze struktury i celu kolejnych kodeksów, którym podlegała dana pomoc, wynika, iż zostały one przyjęte ze względu na potrzeby istniejące w danym okresie. W związku z tym stosowanie przepisów przyjętych w określonym okresie, ze względu na panujący w nim stan, w stosunku do pomocy wypłaconej w okresie wcześniejszym nie odpowiada strukturze i celowi tego rodzaju uregulowań (ww. wyrok w sprawie Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, pkt 120).

64 Niniejsza sprawa nie jest jednak porównywalna z zakończoną ww. wyrokiem sprawą Ferriere Nord przeciwko Komisji. Wyrok ten dotyczył pomocy, która nie została wdrożona przed wydaniem przez Komisję decyzji w sprawie jej zgodności. Nie mogła ona zatem zagrażać konkurencji w okresie poprzedzającym wydanie tej decyzji. Natomiast pomoc, która została wypłacona przed podjęciem przez Komisję decyzji w sprawie jej zgodności ze wspólnym rynkiem, może w okresie poprzedzającym wydanie tej decyzji zagrażać konkurencji, a nawet ją zakłócać.

65 Żaden z dodatkowych argumentów Komisji nie może podważyć wniosku, zgodnie z którym należy w niniejszej sprawie wykluczyć zastosowanie art. 87 ust. 3 lit. d) WE.

66 Odnośnie argumentu, zgodnie z którym żaden nadrzędny wzgląd pewności prawa nie uzasadnia w niniejszym przypadku ograniczenia czasowego zakresu stosowania postanowienia, o którym mowa powyżej, przypomnieć należy, że prawo wspólnotowe winno zapewnić poszanowanie zasad pewności prawa i uzasadnionych oczekiwań, w myśl których ustawodawstwo wspólnotowe musi być jasne i przewidywalne dla podmiotów prawa (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Meridionale industria salumi, pkt 10). Prawo wspólnotowe w dziedzinie pomocy państwa nie byłoby zaś ani jasne, ani przewidywalne, jeśli pomoc, która nie mogła zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem w latach 1980–1993 z powodu braku obowiązującego w tym okresie odstępstwa od ustanowionej w art. 87 ust. 1 WE ogólnej zasady zakazu pomocy państwa, mogła następnie zostać uznana za zgodną, jeśli odstępstwo to zostałoby wprowadzone. Należy zatem oddalić argument Komisji w tym względzie.

67 Odnośnie argumentu Komisji, zgodnie z którym stosowanie przy badaniu niezgłoszonej pomocy nowego przepisu nie stanowi nagrody za bezprawność, zauważyć należy, że stwierdzenie, iż niezgłoszona pomoc może zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie odstępstwa, które nie obowiązywało w chwili wypłacania tej pomocy, oznaczałoby uprzywilejowanie państwa członkowskiego, które pomoc przyznało, w stosunku do państw członkowskich, które chciałyby przyznać taką samą pomoc i które z niej zrezygnowały z braku odstępstwa umożliwiającego to przyznanie. Podobnie dane państwo członkowskie byłoby uprzywilejowane w stosunku do innych państw członkowskich, które, zamierzając przyznać pomoc w tym samym okresie, dokonałyby jej zgłoszenia przed wejściem w życie danego odstępstwa i uzyskałyby następnie decyzję Komisji stwierdzającą niezgodność danej pomocy ze wspólnym rynkiem. Stanowiłoby to zachętę dla państw członkowskich do niezgłaszania pomocy — którą, ze względu na brak mającego do niej zastosowanie odstępstwa, uważałyby za niezgodną ze wspólnym rynkiem — w nadziei, że odstępstwo takie zostanie następnie przyjęte. Nie można zatem przyjąć takiego argumentu Komisji.

68 Należy wreszcie oddalić podniesiony przez Komisję tytułem ewentualnym argument, zgodnie z którym pomoc wypłacona przed dniem 1 listopada 1993 r. jest w każdym razie objęta odstępstwem ustanowionym w art. 87 ust. 3 lit. c) WE.

69 Wystarczy stwierdzić, bez konieczności badania, czy odstępstwo ustanowione w art. 87 ust. 3 lit. c) WE mogło — przed wejściem w życie traktatu UE — stanowić wystarczającą podstawę prawną dla stwierdzenia zgodności ze wspólnym rynkiem pomocy państwa przeznaczonej na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, że ze względu na to, iż Komisja wybrała podstawę prawną, którą uznała za najwłaściwszą w niniejszej sprawie, a mianowicie art. 87 ust. 3 lit. d) WE, należy przeanalizować zgodność zaskarżonej decyzji z prawem wspólnotowym z punktu widzenia jedynie tego postanowienia. Ponadto, ponieważ sama Komisja wskazała w zaskarżonej decyzji (motyw 186), że pragnie jedynie sprawdzić zgodność pomocy udzielonej na rynku agencji eksportowych z art. 87 ust. 3 lit. d) WE, nie może się ona powoływać przed Sądem na stosowanie innego przepisu.

70 Z powyższego wynika, że Komisja naruszyła prawo, uznając, iż sporna pomoc jest zgodna ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. d) WE w odniesieniu do tej części pomocy, która została wypłacona na rzecz CELF przed dniem wejścia w życie traktatu UE. Należy zatem stwierdzić nieważność art. 1 ostatnie zdanie zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim dotyczy on okresu przed dniem 1 listopada 1993 r.

W przedmiocie drugiej części trzeciego argumentu, opartej na popełnieniu oczywistych błędów w ocenie

Argumenty uczestników

71 Skarżąca podnosi, że sporna pomoc pozbawiona jest jakiegokolwiek związku z małymi zamówieniami i jest wyłącznie pomocą operacyjną, przyznaną CELF bez ograniczeń czasowych.

72 W opinii skarżącej, przy przyznawaniu spornej pomocy nie zdefiniowano pojęcia małych zamówień. Taka definicja, określająca małe zamówienia jako zamówienia o wartości poniżej 500 FRF, wprowadzona została dopiero w ramach sprawy T-49/93. Zamiast ustalenia go w efekcie przeprowadzenia analizy ekonomicznej, próg 500 FRF wyznaczony został w sposób empiryczny.

73 W odniesieniu do znaczenia dla sprawy ww. definicji skarżąca twierdzi, że 1994 r. został wybrany jako rok referencyjny specjalnie, aby uzasadnić wybór progu rentowności w wysokości 500 FRF.

74 W każdym razie, skarżąca podkreśla, że analiza księgowości analitycznej jednego tylko roku, nawet poparta danymi z trzech innych lat, nie jest wystarczająca, aby uznać za zgodną pomoc wypłacaną przez ponad dwadzieścia lat. Zwraca ona uwagę na to, że Komisja ani nie uzasadniła wyboru jednego tylko roku jako roku referencyjnego dla tak długiego okresu, ani nie wyjaśniła, dlaczego metoda wykorzystana w 1994 r. nie została zastosowana do innych lat. Ponieważ przy obliczaniu nie zastosowano żadnej stałej metody, sporna pomoc winna zostać uznana za dotację operacyjną przyznawaną niezależnie od dodatkowych kosztów, jakie pociągnęło za sobą przetwarzanie małych zamówień.

75 Odnośnie 1994 r. skarżąca podnosi, że księgowość analityczna CELF została tak skonstruowana, aby w sztuczny sposób wykazać, iż wypłacona pomoc wykorzystana została wyłącznie do celów przetwarzania małych zamówień. Koszty odnoszące się do małych zamówień zostały zawyżone w efekcie licznych oszustw księgowych, takich jak „nieuzasadnione mnożniki", „nieuwzględnienie konkretnych szczegółowych warunków realizacji zamówień" oraz „różne klucze podziału".

76 Po pierwsze, skarżąca zauważa, że do oceny kosztów ponoszonych przez CELF w związku z przetwarzaniem małych zamówień zastosowano mnożniki, które były

odmienne dla każdej operacji, uzasadniając to tym, że przetwarzanie małych zamówień jest bardziej kosztowne niż przetwarzanie innych zamówień. W opinii skarżącej zaś zastosowanie i wartość mnożników nie mają żadnego obiektywnego uzasadnienia. W związku z tym, co najmniej 9,12% kosztów związanych z innymi rodzajami prowadzonej przez CELF działalności przypisanych zostało celowo do małych zamówień.

77 Po drugie, skarżąca twierdzi, że nawet gdyby stosowanie mnożnika było uzasadnione, winno ono ograniczać się do zamówień przekazanych w sposób inny niż drogą teletransmisji. Teletransmisja w znaczny sposób zmniejsza koszty przetwarzania i odbioru zamówień oraz zazwyczaj eliminuje pośrednictwo kuriera, ponieważ większość dostawców sama dostarcza zamówienia przekazane drogą teletransmisji.

78 Tymczasem, choć w 1994 r. ponad dwie trzecie małych zamówień CELF przetwarzanych było w drodze teletransmisji, w zaskarżonej decyzji Komisja nie wprowadziła rozróżnienia pomiędzy zamówieniami przekazanymi drogą teletransmisji i zamówieniami „papierowymi". Koszty dotyczące małych zamówień zostały zatem zawyżone o 40 421 FRF (6 162,14 EUR) w odniesieniu do kosztów kuriera, o 143 703 FRF (21 907,38 EUR) w odniesieniu do kosztów odbioru, o 235 567 FRF (35 911,96 EUR) w odniesieniu do kosztów związanych z działalnością handlową.

79 Ponadto skarżąca zauważa, że wiele zamówień przekazanych drogą teletransmisji zostało zamienionych miejscami przez władze francuskie z zamówieniami pisemnymi i odwrotnie, i w takiej formie przekazano je Komisji. Wbrew ocenie Komisji, zgodnie z którą to opinią wpływ tego przestawienia był niewielki, skarżąca stoi na stanowisku, że jego konsekwencje były poważne.

80 Po trzecie, skarżąca poddaje krytyce dokonany w zaskarżonej decyzji wybór „kluczy podziału", tzn. kryteriów, według których naliczane są koszty przetwarzania małych

zamówień oraz innego rodzaju działalności. Koszty księgowości oraz koszty dostaw związane z małymi zamówieniami obliczone zostały na podstawie liczby wystawionych faktur (47%), a nie na podstawie liczby dostarczonych książek (5%). Pozostałe koszty personelu administracyjnego związane z małymi zamówieniami obliczone zostały jednak w odniesieniu do liczby dostarczonych książek. Dział księgowości nie ogranicza się jednak do wystawiania faktur.

81 Na podstawie powyższych rozważań skarżąca wyciąga wniosek, że koszty związane z przetwarzaniem małych zamówień są znacznie niższe niż te przedstawione przez CELF. W sumie łączne koszty małych zamówień zawyżone zostały o co najmniej 1 384 222 FRF (211 023,28 EUR) w odniesieniu do roku referencyjnego 1994.

82 Skarżąca podnosi wreszcie, że należy odrzucić jako niedopuszczalne jakiekolwiek twierdzenia dotyczące rzekomych zadań wykonywanych przez CELF w interesie ogólnym. Po pierwsze, kwalifikacja pomocy nie jest przedmiotem niniejszej skargi. Po drugie, ani art. 86 ust. 2 WE, ani orzecznictwo Altmark (wyrok Trybunału z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00 Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, Rec. s. I-7747), odwołujące się do pojęcia zadań wykonywanych w interesie ogólnym, nie mogą znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie.

83 Komisja przypomina, że zaskarżona decyzja opiera się na złożonych ocenach ekonomicznych. W takich okolicznościach sprawowana przez Sąd kontrola winna ograniczyć się do zweryfikowania poszanowania przepisów proceduralnych i przepisów dotyczących uzasadniania, prawidłowości ustaleń okoliczności faktycznych będących podstawą zaskarżonych decyzji, braku oczywistego błędu w ocenie tych okoliczności faktycznych oraz braku nadużycia władzy. Zaskarżona decyzja nie jest wynikiem matematycznego wywodu, lecz całościowego badania przeprowadzonego celem ustalenia, czy wypłacona pomoc nie była nieproporcjonalnie wysoka oraz czy nie pociągnęła za sobą zakłóceń konkurencji.

84 W przedmiocie zarzucanych oczywistych błędów w ocenie Komisja powołuje się na szeroki zakres swobodnego uznania, jakim dysponuje przy ocenie zgodności danej pomocy z art. 87 ust. 3 WE. W jej opinii, w wyroku z dnia 6 marca 2003 r. w sprawach połączonych T-228/99 i T-233/99 Westdeutsche Landesbank Girozentrale i Land Nordrhein-Westfalen przeciwko Komisji, Rec. s. II-435, Sąd orzekł w przedmiocie oceny planu restrukturyzacji przedsiębiorstwa napotykającego trudności, że „może on nie zgodzić się z zezwoleniem na pomoc państwa przeznaczoną na finansowanie takiej restrukturyzacji wyłącznie w sytuacji, gdy Komisja dopuściła się szczególnie oczywistego i rażącego błędu w ocenie takiego planu". Sąd wspólnotowy nie powinien zatem zastępować swą oceną oceny Komisji, a w szczególności dokonanej przez nią oceny ekonomicznej.

85 Opierając się na powyższych rozważaniach, Komisja stoi na stanowisku, że dowód, którego ciężar spoczywa na skarżącej, jest szczególnie trudny do przeprowadzenia. Musiałaby ona podważyć domniemanie legalności, z którego korzysta zaskarżona decyzja, przedstawiając dowody mogące podać w wątpliwość zawartą w tej decyzji ocenę.

86 W tym względzie Komisja wskazuje, że z jednej strony, kulturowy cel kwestionowanej pomocy nie został przez skarżącą podważony, i z drugiej strony, że choć dokumentacja przekazana przez francuskie władze nie jest pozbawiona słabych punktów i nie daje pewności co do tego, jak dokładnie wykorzystano wszystkie kwoty, sporna pomoc nie stanowi nadmiernej rekompensaty kosztów związanych z działalnością, o której mowa.

87 Komisja stoi bowiem na stanowisku, że gdyby władze francuskie przedstawiły jej uprzednio kompletną dokumentację dającą absolutną pewność, iż wypłacone kwoty wyrównywały jedynie dodatkowe koszty związane z wykonywaniem przez CELF zadań w interesie ogólnym, mogłaby ona, powołując się na ww. wyrok w sprawie Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, stwierdzić brak istnienia pomocy państwa.

88 Komisja twierdzi, że dowody przedstawione przez skarżącą celem zakwestionowania istnienia wystarczającego związku pomiędzy wypłaconą pomocą a małymi zamówieniami są bardzo ogólne. Dowody te negują ewidentny fakt, a mianowicie to, że przetwarzanie małych zamówień jest bardziej kosztowne niż przetwarzanie tych dużych. W tym względzie Komisja powołuje się na dokument zatytułowany „CELF — rentowność CELF", w którym szczegółowo wymienione zostały przyczyny powstawania dodatkowych kosztów związanych z przetwarzaniem małych zamówień, które to zamówienia stanowią niemal połowę zamówień CELF.

89 Po pierwsze, w odniesieniu do zarzucanych oszustw księgowych, Komisja potwierdza, że zastosowanie mnożników jest uzasadnione, ponieważ w opinii władz francuskich, koszt przetwarzania zamówienia w przeliczeniu na jedną książkę jest średnio o 50% wyższy w przypadku małych zamówień niż w przypadku innych zamówień. Stosowanie mnożników zostało szczegółowo wyjaśnione w piśmie francuskiego rządu z dnia 5 marca 1998 r.

90 Po drugie, odnośnie uwzględnienia teletransmisji, Komisja przypomina, że zaskarżona decyzja opiera się na informacjach przekazanych przez władze francuskie w 1998 r. i sprostowanych w 2003 r. Sprostowany koszt małego zamówienia wynosił w przeliczeniu na jedną książkę nie 27,44 EUR, lecz 27,20 EUR. Dla porównania koszty związane z zamówieniami zwykłymi w przeliczeniu na jedną książkę wynosiły 18,44 EUR.

91 Komisja twierdzi, że każde małe zamówienie, przekazane drogą teletransmisji lub każdą inną, pociąga za sobą dodatkowe koszty. Na przykład, gdy książki są składowane, małe zamówienie zajmuje taką samą powierzchnię, co zamówienie większe, czego skarżąca nie zakwestionowała.

92 Ponadto średnia liczba pozycji książkowych przypadających na linię [zamówienia] jest prawie dwa razy mniejsza w przypadku małych zamówień, co odpowiednio zwiększa koszty.

93 Po trzecie, w odniesieniu do kluczy podziału Komisja uważa, że aby obliczyć związane z małymi zamówieniami koszty księgowości, liczba faktur jest bardziej właściwym kryterium niż liczba książek. Liczba książek ma jednak większe znaczenie w odniesieniu do pozostałych usług. Komisja wskazuje ponadto, że argumentacja skarżącej odnośnie oszustw księgowych spółdzielni CELF (prawie dwie trzecie kosztów w ten sposób sprostowanych) opiera się zasadniczo na tej bezzasadnej krytyce kluczy podziału.

94 Republika Francuska twierdzi, że spółdzielnia CELF korzystała ze spornej pomocy z powodu wykonywania przez nią w interesie ogólnym zadań polegających na realizacji składanych przez zagraniczne księgarnie nierentownych zamówień.

95 Republika Francuska stoi na stanowisku, że rzekome błędy zarzucane przez skarżącą nie podważają prawidłowości uwzględnionych przez Komisję w zaskarżonej decyzji ustaleń faktycznych. Nieuzasadnionym byłoby utrzymywać, że koszt przetwarzania małych zamówień nie jest znacznie wyższy od kosztu przetwarzania innych zamówień. Republika Francuska wskazuje wreszcie, że małe zamówienia i mali wydawcy nie muszą być ze sobą bezwzględnie powiązani.

Ocena Sądu

96 Przypomnieć należy, że przy stosowaniu art. 87 ust. 3 WE Komisji przysługuje szeroki zakres swobodnego uznania, który pociąga za sobą złożoną ocenę gospodarczą i społeczną, która musi być dokonana w kontekście wspólnotowym. Sprawowana przez sąd kontrola wykorzystania tego zakresu uznania ogranicza się do weryfikacji, czy przestrzegane były reguły proceduralne oraz zasady dotyczące obowiązku

uzasadnienia aktu, a także czy nie wystąpił błąd co do okoliczności faktycznych oraz czy nie wystąpił oczywisty błąd w ocenie i czy nie doszło do nadużycia uprawnień (wyrok Trybunału z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-372/97 Włochy przeciwko Komisji, Rec. s. I-3679, pkt 83). W szczególności nie jest zadaniem sądu wspólnotowego dokonywanie własnej oceny ekonomicznej w miejsce organu wydającego decyzję (wyrok Trybunału z dnia 14 stycznia 1997 r. w sprawie C-169/95 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. s. I-135, pkt 34).

97 Aby wykazać, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie faktów, dający podstawę do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, skarżąca winna przedstawić dowody wystarczające, by można było uznać dokonaną w przedmiotowej decyzji ocenę faktów za niewiarygodną (wyroki Sądu: z dnia 12 grudnia 1996 r. w sprawie T-380/94 AIUFFASS i AKT przeciwko Komisji, Rec. s. II-2169, pkt 59, oraz z dnia 1 lipca 2004 r. w sprawie T-308/00 Salzgitter przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1933, pkt 138).

98 Korzystając zaś z przysługującego jej zakresu swobodnego uznania, Komisja musi, w poszanowaniu zasady proporcjonalności, czuwać nad pogodzeniem celów wolnej konkurencji z celami odstępstwa (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie AIUFFASS i AKT przeciwko Komisji, pkt 54). Nie jest zatem dozwolone dokonywanie przez państwa członkowskie wypłat, które służyłyby poprawie sytuacji przedsiębiorstwa będącego beneficjentem pomocy, jeśli nie są one konieczne dla osiągnięcia ustanowionych w art. 87 ust. 3 WE celów (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 17 września 1980 r. w sprawie 730/79 Philip Morris przeciwko Komisji, Rec. s. 2671, pkt 17).

99 W szczególności, co do zasady nie jest objęta zakresem stosowania art. 87 ust. 3 WE pomoc operacyjna, czyli taka, której celem jest uwolnienie przedsiębiorstwa od kosztów, które musiałoby ono samo ponosić w ramach bieżącego zarządzania lub zwykłej działalności. Pomoc ta bowiem co do zasady zakłóca warunki konkurencji w sektorach, w których została przyznana, przy czym ze swej istoty nie może ona

spowodować osiągnięcia celów ustalonych w ww. ustanawiających odstępstwa postanowieniach (zob. podobnie ww. wyroki Trybunału: z dnia 14 lutego 1990 r. w sprawie Francja przeciwko Komisji, pkt 50; z dnia 6 listopada 1990 r. w sprawie C-86/89 Włochy przeciwko Komisji, Rec. s. I-3891, pkt 18, oraz z dnia 15 maja 1997 r. w sprawie C-278/95 P Siemens przeciwko Komisji, Rec. s. I-2507, pkt 37; także wyrok Sądu z dnia 8 czerwca 1995 r. w sprawie T-459/93 Siemens przeciwko Komisji, Rec. s. II-1675, pkt 48).

100 W świetle tych właśnie zasad należy zbadać, czy skarżąca wykazała, że w zaskarżonej decyzji popełniony został przy badaniu zgodności spornej pomocy ze wspólnym rynkiem oczywisty błąd w ocenie.

101 W niniejszym przypadku przedmiotem spornej pomocy jest propagowanie języka i literatury francuskiej przy pomocy mechanizmu rekompensującego koszty dodatkowe, związane z przetwarzaniem małych zamówień (motyw 44 i 45 zaskarżonej decyzji).

102 Komisja uznała zatem sporną pomoc za zgodną ze wspólnym rynkiem po wyważeniu, z jednej strony, celów promocji kultury, a z drugiej strony, celów ochrony wolnej konkurencji. W tym względzie wzięła ona w szczególności pod uwagę to, że pomoc przyznana przez Francję nie zrekompensowała kosztów związanych z przetwarzaniem małych zamówień w sposób nadmierny.

103 Należy zatem zbadać, czy — jak podnosi skarżąca — Komisja zawyżyła ww. koszty, w wyniku czego kwota wypłaconej pomocy w sposób oczywisty wykraczała poza koszty związane z przetwarzaniem małych zamówień i w związku z tym poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia objętego odstępstwem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. d) WE celu kulturowego — jedynego, który został wskazany przez Komisję w zaskarżonej decyzji.

104 W tym względzie skarżąca podnosi w istocie dwa główne argumenty. Po pierwsze, stoi ona na stanowisku, że Komisja popełniła błąd, obliczając koszty bezpośrednio związane z małymi zamówieniami w ciągu całego okresu wypłacania spornej pomocy na postawie ekstrapolacji danych dotyczących jednego tylko 1994 r. Po drugie, skarżąca twierdzi, że — w każdym przypadku — koszty za 1994 r. zostały obliczone w błędny sposób.

105 Gdyby drugi argument skarżącej okazał się zasadny, zbadanie pierwszego argumentu byłoby zbędne. Trafność wniosków wyciągniętych przez Komisję w odniesieniu do całego spornego okresu na podstawie ekstrapolacji danych dotyczących 1994 r. uzależniona jest od prawidłowości wniosków dotyczących tego roku. Należy zatem zweryfikować, czy zaskarżona decyzja nie jest dotknięta oczywistym błędem w ocenie w odniesieniu do analizy pomocy otrzymanej przez CELF w 1994 r.

106 W tym względzie skarżąca twierdzi w istocie, że koszty bezpośrednio związane z przetwarzaniem małych zamówień zostały przez Komisję arbitralnie zawyżone przy wykorzystaniu trzech mechanizmów, a mianowicie nieuzasadnionych mnożników, błędnego uwzględnienia konkretnych szczegółowych warunków realizacji zamówień oraz niewłaściwych kluczy podziału. Skarżąca uważa, że z tego powodu znacząca część kosztów związanych z innymi prowadzonymi przez CELF rodzajami działalności dopisana została do przetwarzania małych zamówień. Na tej podstawie skarżąca wyciąga wniosek, że sporna pomoc posłużyła w rzeczywistości do finansowania całościowego funkcjonowania CELF.

107 Wyjaśnić należy, że Komisja obliczyła koszty bezpośrednio związane z przetwarzaniem małych zamówień w oparciu o wyjaśnienia dostarczone przez Republikę Francuską w ramach procedury badania spornej pomocy. Na podstawie tych wyjaśnień w motywie 206 zaskarżonej decyzji Komisja oszacowała, że koszt przetwarzania małych zamówień w 1994 r. wynosił 4 446 706 FRF (677 895,96 EUR), podczas gdy obroty osiągnięte w ramach tej działalności wyniosły 2 419 006 FRF (368 775,09 EUR). W związku z powyższym, ze względu na to, że łączna kwota

spornej pomocy wypłaconej na rzecz spółdzielni CELF w 1994 r. wynosiła 2 000 000 FRF (304 898,03 EUR), Komisja uznała, że ujemny wynik działalności operacyjnej w ciągu tego roku w zakresie małych zamówień wyniósł 27 700 FRF i że zatem otrzymana pomoc nie stanowiła nadmiernej rekompensaty kosztów, jakie pociągnęła za sobą ta działalność (motyw 206 i 207 zaskarżonej decyzji).

108 W załączniku IV zaskarżonej decyzji Komisja szerzej wyjaśniła sposób, w jaki obliczyła koszty bezpośrednio związane z przetwarzaniem małych zamówień. Po pierwsze, na załącznik ten składa się tablica zawierająca różne kategorie kosztów związanych z działalnością spółdzielni CELF jako agencji eksportowej, takie jak koszt zakupu książek, koszty osobowe, koszty ogólne itp., jak również koszty, które — w opinii Komisji — ponoszone były przez CELF w każdej z tych kategorii w związku z przetwarzaniem małych zamówień. Po drugie, załącznik, o którym mowa, zawiera komentarze i wyjaśnienia dotyczące sposobu, w jaki niektóre z tych kosztów dopisane zostały do przetwarzania małych zamówień, a nie do innych prowadzonych przez CELF rodzajów działalności.

109 Z załącznika tego wynika, że Komisja nie wzięła pod uwagę rzeczywistych kosztów przetwarzania małych zamówień. Komisja dokonała jedynie szacunkowej oceny tych kosztów w oparciu o całkowite koszty ponoszone przez CELF w ramach każdej kategorii. W tym celu Komisja przypisała część kosztów całkowitych do przetwarzania małych zamówień w oparciu o wcześniej ustalony i — jak wskazała skarżąca — nie zawsze taki sam dla każdej kategorii klucz podziału. Na przykład, aby obliczyć koszt zakupu książek objętych małymi zamówieniami, Komisja podzieliła całkowity koszt książek zakupionych przez CELF przez ich liczbę. Otrzymany wynik, odpowiadający średniemu kosztowi w przeliczeniu na jedną książkę, Komisja pomnożyła następnie przez liczbę książek będących przedmiotem małych zamówień.

110 Podkreślić należy, że przy obliczaniu obrotów osiągniętych przez CELF w ramach działalności w zakresie małych zamówień Komisja postąpiła w inny sposób. W tym przypadku Komisja nie ograniczyła się do obliczenia średnich obrotów w przeliczeniu na jedną książkę i pomnożenia ich przez liczbę książek objętych działalnością, o której mowa, lecz wzięła pod uwagę obroty rzeczywiste.

111 Zauważyć należy, że gdyby Komisja obliczyła obroty z działalności w zakresie małych zamówień według metody, którą zastosowała przy obliczaniu kosztu zakupu książek objętych małymi zamówieniami, otrzymana wysokość obrotów byłaby znacznie wyższa od obrotów obliczonych w zaskarżonej decyzji, co miałoby wpływ na uznanie spornej pomocy za nadmierną w stosunku do wskazanego przez Komisję w zaskarżonej decyzji kulturowego celu objętego odstępstwem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. d) WE. Z decyzji tej, a w szczególności z tablic 3a), 3b) oraz 3c), jak również z tablicy 4 wynika bowiem, że rzeczywista średnia cena książek sprzedanych w ramach działalności w zakresie małych zamówień jest znacznie niższa niż rzeczywista średnia cena książek sprzedawanych przez CELF.

112 Mimo to Sąd stoi na stanowisku, że dalszą analizę zaskarżonej decyzji należy prowadzić w oderwaniu od powyższych rozważań.

113 Z załącznika IV zaskarżonej decyzji wynika również, że w odniesieniu do niektórych kategorii kosztów Komisja pomnożyła przez określony współczynnik liczbę obliczoną według metody opisanej w pkt 110, aby ustalić w ten sposób ostateczny koszt małych zamówień. Zatem koszty zgrupowane w kategoriach „Odbiór (pozycji książkowych), robocizna bezpośrednia" i „Usługi handlowe, robocizna bezpośrednia" obliczone zostały dla każdej z tych kategorii w oparciu o średni koszt jednej książki. Średni koszt w przeliczeniu na jedną książkę został pomnożony przez liczbę książek będących przedmiotem małych zamówień. Następnie liczba ta została jeszcze raz pomnożona przez trzy tak, aby obliczyć ostateczny koszt związany z przetwarzaniem małych zamówień dla danej kategorii.

114 W opinii Komisji zastosowanie mnożnika wynoszącego 3 uzasadnione jest dodatkowymi trudnościami, jakie pociąga za sobą przetwarzanie małych zamówień w porównaniu z innymi prowadzonymi przez CELF rodzajami działalności.

115 Komisja stanęła na stanowisku, że koszty te powinny zostać podwyższone w odniesieniu do małych zamówień ze względu na to, iż niezależnie od wartości zamówienia podmiot je przetwarzający musi bezwzględnie powtarzać dla każdego zamówienia określoną liczbę tych samych operacji. W opinii Komisji mnożniki umożliwiają uwzględnienie dodatkowych kosztów związanych z małymi zamówieniami.

116 W szczególności w odniesieniu do kategorii „Odbiór (pozycji książkowych), robocizna bezpośrednia" Komisja uzasadniła w załączniku IV zaskarżonej decyzji zastosowanie mnożnika wynoszącego 3 faktem, że odbiór pozycji książkowych pochodzących od wielkich wydawców lub dystrybutorów jest zautomatyzowany dzięki zastosowaniu kodu EAN, który umożliwia rozpoznanie pozycji przez optyczny odczyt. Komisja podkreśliła, iż często natomiast zdarza się, że pozycje publikowane przez małych wydawców nie zawierają kodu kreskowego, co zmusza do ich ręcznej identyfikacji. Ponadto Komisja twierdzi, że w przypadku wielkich wydawców zaopatrujących klientów z Paryża średni udział w kosztach transportu, określony na podstawie ustaleń międzybranżowych, wynosił 0,75 FRF/kg (0,11 EUR/kg), podczas gdy cena płacona kurierom wynosi 6,50 FRF/kg (0,99 EUR/kg) za paczki używane do przesyłki pozycji pochodzących od małych dystrybutorów. Ta ostatnia informacja może zaś dotyczyć wyłącznie kategorii „Koszty transportu i kurierów", w stosunku do której — jak zobaczymy dalej (pkt 128), nie należało, przynajmniej częściowo, stosować żadnego współczynnika, takiego jak ten wynikający z pisma władz francuskich, skierowanego do Komisji w dniu 11 marca 2003 r.

117 W odniesieniu do kosztów zawartych w kategorii „Usługi handlowe robocizna bezpośrednia" Komisja uzasadniła zastosowanie, wynoszącego 3 mnożnika, w załączniku IV zaskarżonej decyzji wielkością nakładów ponoszonych przy przetwarzaniu małych zamówień na poziomie zarządzania sprzedażą. Komisja wyjaśniła ten wybór, podkreślając, że np. w przypadku wystąpienia trudności związanych z kodyfikacją zamówień należy podjąć dodatkowe prace. Podobnie, Komisja wskazała, że wprowadzeniu zamówienia towarzyszą wstępne poszukiwania: numer ISBN, katalogi wydawców, różnorodne banki danych, sprawdzenie dostępności (lub jej braku) pozycji, zatwierdzenie adekwatności zamówienie/wydawca. Komisja wyjaśniła w tym względzie, że wystąpienie trudności związanych z jakością formularza zamówienia, zwłaszcza przy

identyfikowaniu samego zamówienia, pociąga za sobą nowe koszty. Dodała ona, że trudności te pojawiają się często w przypadku małych zamówień ze względu na to, iż duże księgarnie, których wielkość obrotów osiąganych we współpracy z CELF jest znaczna, to na ogół duże firmy wykorzystujące wydajne narzędzia, które umożliwiają im racjonalizację zarządzania, a w szczególności przekazywanie zamówień zawierających dokładne wskazówki identyfikujące. Małe księgarnie, w opinii Komisji, nie zawsze natomiast korzystają ze stosowanych w handlu międzynarodowym nowoczesnych rozwiązań technologicznych i zamówienia pochodzące od takich podmiotów są niekiedy trudne do odczytania i niepełne, co wiąże się z dodatkowymi kosztami przetwarzania.

118 W odniesieniu do kategorii „Koszty ogólne", zawierającej w szczególności koszty telefonu, teleksu, pakowania w skrzynie, itp., załącznik IV zaskarżonej decyzji nie pozwala na ustalenie, czy koszty przypisane do małych zamówień obliczone zostały na podstawie średniego kosztu w przeliczeniu na jedną sprzedaną książkę, jak to ma miejsce w przypadku kosztów osobowych, czy na podstawie obrotów osiągniętych w ramach małych zamówień, jak w przypadku niektórych wyodrębnionych pośrednich kosztów stałych, czy też na podstawie średniego kosztu w przeliczeniu na jedną wystawioną fakturę, jak w przypadku kosztów ogólnych obejmujących koszty czynności administracyjnych. Z załącznika tego jednak jasno wynika, że bez względu na szczegółowe warunki przeprowadzenia tej operacji, do jej wyniku zastosowano mnożnik wynoszący 2,5.

119 W załączniku IV zaskarżonej decyzji Komisja uzasadniła zastosowanie wyżej wspomnianego mnożnika faktem, że koszty związane z telefonami zmieniają się zależnie od wielu czynników, głównie w zależności od „odpowiedzi klientów" i „wyszukiwania wydawców". Komisja dodała, że koszty te dotyczą licznych operacji, w tym odbioru formularzy zamówień księgarni, kodyfikacji zamówienia, pozyskania zamówienia i księgowości, której zadaniem jest rejestrowanie przepływów związanych z opisanymi operacjami.

120 Należy zatem sprawdzić, czy — jak twierdzi skarżąca — zakładając, iż można przyjąć, że klucze podziału małych zamówień i pozostałymi prowadzonymi przez CELF rodzajami działalności w odniesieniu do różnych kategorii kosztów ponoszonych przez spółdzielnię są właściwe, wybór tych mnożników został dokonany w sposób arbitralny, oraz czy w każdym razie Komisja nie powinna była stosować tych mnożników do zamówień przekazanych drogą teletransmisji.

121 Zgodnie z wyjaśnieniami przedstawionymi przez Komisję i skarżącą w ich pismach procesowych oraz na rozprawie zamówienie przekazane drogą teletransmisji to zamówienie otrzymane za pośrednictwem mediów elektronicznych, co — w porównaniu do zamówienia pisemnego, które pracownik musi ponownie przetworzyć, aby dostosować je do zinformatyzowanego obecnie systemu administrowania — ułatwia jego późniejsze przetwarzanie.

122 Znaczenie przesyłania zamówień drogą teletransmisji zostało podkreślone w toku postępowania wyjaśniającego w sprawie spornej pomocy. W załączniku do pisma skierowanego przez Republikę Francuską do Komisji w dniu 5 marca 1998 r., zatytułowanym „Uzasadnienie proporcjonalnego charakteru dotacji", władze francuskie twierdziły, że brak teletransmisji bezspornie pociąga za sobą dodatkowe koszty przetwarzania zamówienia. Władze francuskie podniosły zatem, że jedną z przesłanek uzasadniających to, iż w porównaniu z przetwarzaniem innych zamówień przetwarzanie tych małych wiąże się z dodatkowymi kosztami, jest fakt, że małe zamówienia są często kierowane do małych wydawców bez możliwości skorzystania ze zautomatyzowanych procedur teletransmisji. Władze francuskie wskazały wreszcie, że teletransmisja pozwala na rozpoznanie poszczególnych pozycji przez optyczny odczyt.

123 Podobnie, jak już wskazano powyżej (zob. pkt 114–119), w załączniku IV zaskarżonej decyzji, a w szczególności w pkt 2, 4 i 9 uwag i objaśnień Komisja wielokrotnie uzasadniała zastosowanie mnożników faktem, że ze względu na to, iż odbiór pozycji książkowych nie jest zautomatyzowany lub też wymaga wcześniejszych poszukiwań związanych z brakiem kodyfikacji, małe zamówienia wymagają często ręcznego

przetwarzania. Podobnie, aby uzasadnić zastosowanie mnożnika w stosunku do kosztów ogólnych: telefonu, teleksu i kosztów pakowania w skrzynie, Komisja wyjaśniła, że do celów ich kodyfikacji niezbędne jest przeprowadzenie dodatkowych czynności.

124 Twierdzenie zaś, że brak teletransmisji pociąga za sobą dodatkowe koszty przy jednoczesnym stosowaniu do zamówień tak przekazanych drogą teletransmisji, jak i inną, tego samego mnożnika, jest w sposób oczywisty niespójne.

125 W odniesieniu do braku teletransmisji stosowanie mnożnika w stosunku do kosztów ogólnych, jakie pociąga za sobą przetwarzanie małych zamówień, byłoby możliwe do przyjęcia, jeśli teletransmisja byłaby rozpowszechniona wśród małych zamówień w znacznie mniejszym stopniu aniżeli wśród pozostałych. Takie założenie wynika z pisma Republiki Francuskiej skierowanego do Komisji w dniu 5 marca 1998 r., zatytułowanego „Uzasadnienie proporcjonalnego charakteru dotacji". Władze francuskie poinformowały bowiem Komisję, że zaledwie jedna trzecia małych zamówień przekazywana jest drogą teletransmisji, podczas gdy 58% pozostałych zamówień CELF jest przekazywanych tą drogą. Liczby te posłużyły za podstawę do przeprowadzonej przez Komisję analizy kosztów przetwarzania małych zamówień.

126 Jak jednak przyznała Komisja w zaskarżonej decyzji (motyw 212), w ww. piśmie z dnia 5 marca 1998 r. władze francuskie w miejsce wartości procentowych zamówień przekazanych drogą teletransmisji wpisały informacje dotyczące zamówień przekazanych inną drogą i odwrotnie. Rzeczywiste dane dotyczące małych zamówień to dwie trzecie zamówień przekazanych drogą teletransmisji i jedna trzecia zamówień przekazanych inną drogą. Stwierdzić zatem należy, że — jak przyznały władze francuskie, informując o tym Komisję pismem z dnia 11 marca 2003 r. — w 1994 r. przy przetwarzaniu małych zamówień stosowano teletransmisję znacznie częściej niż w przypadku innych rodzajów prowadzonej przez CELF działalności.

127 Komisja stwierdziła jednak w zaskarżonej decyzji (motyw 212), że błąd władz francuskich, powielony w jej własnych obliczeniach, nie pociągnął za sobą skutków mogących podważyć proporcjonalność spornej pomocy, ponieważ skutki finansowe zamiany zamówień przekazanych drogą teletransmisji z zamówieniami przekazanymi inną drogą i odwrotnie stanowią drobną kwotę 0,24 EUR w przeliczeniu na jedną książkę. Twierdzenie to zostało poparte powtórzeniem wyjaśnień przedstawionych przez władze francuskie w załączniku 1 do pisma skierowanego do Komisji w dniu 11 marca 2003 r. Zgodnie z tymi wyjaśnieniami wspomniana zamiana dotyczy wyłącznie jednej kategorii kosztów, a mianowicie kategorii „kurierzy", w zakresie, w jakim niesłusznie zastosowano mnożnik w stosunku do kosztów przypisanych do małych zamówień.

128 Skarżąca podczas rozprawy podniosła jednak oczywistą niekonsekwencję stanowiska Komisji polegającego, z jednej strony, na wykorzystaniu na własny użytek obliczeń dostarczonych przez władze francuskie w piśmie z dnia 5 marca 1998 r., które w istocie opierały się na przesłance, że powodem dodatkowych kosztów przetwarzania małych zamówień był w dużym stopniu niski poziom wykorzystania teletransmisji do ich przesyłania, i z drugiej strony, na przyjęciu jako własnego, przedstawionego w piśmie z dnia 11 marca 2003 r. stanowiska władz francuskich, zgodnie z którym wpływ faktu, że zamiast jednej trzeciej dwie trzecie małych zamówień przekazywanych jest drogą teletransmisji, jest bez znaczenia dla proporcjonalności spornej pomocy, w sposób oczywisty jest niekonsekwentne.

129 Stanowisko Komisji jest również w oczywisty sposób błędne. Jak wynika bowiem jednoznacznie z załącznika IV zaskarżonej decyzji, zarówno rzekomo niski poziom wykorzystania teletransmisji przesyłania w przypadku małych zamówień, jak i trudności w ich przetwarzaniu, w znacznym stopniu przezwyciężone co do zasady dzięki teletransmisji, wykorzystane zostały jako uzasadnienie stosowania różnych mnożników. Argument, zgodnie z którym zamiana wartości procentowych odnoszących się do przetwarzania małych zamówień drogą teletransmisji odegrała rolę wyłącznie w odniesieniu do kosztów kurierów, nie znajduje zatem potwierdzenia w faktach.

130 Stwierdzić należy, że Komisja dopuściła się oczywistego błędu w ocenie, stosując przy początkowym szacowaniu kosztów związanych z przetwarzaniem małych zamówień

mnożniki, których uzasadnienie opiera się na dodatkowych trudnościach technicznych przetwarzania, które można by przezwyciężyć dzięki teletransmisji. Miało to miejsce w sposób oczywisty w przypadku kosztów odbioru pozycji książkowych, bezpośredniej robocizny usług handlowych, telefonu, teleksu i kosztów pakowania w skrzynie. Uwzględniając treść odpowiedzi udzielonej przez Komisję na pisemne pytania Sądu, miało to miejsce również w odniesieniu do kosztów kuriera.

131 W celu sprawdzenia wpływu, jaki miał ten błąd na uznanie przez Komisję w zaskarżonej decyzji spornej pomocy za niebędącą nadmierną, Sąd zwrócił się do Komisji o przedstawienie obliczeń kosztów związanych z małymi zamówieniami przed zastosowaniem mnożników.

132 Odpowiadając na to żądanie, Komisja nie podała żadnej dokładnej liczby. Z jej odpowiedzi wynika jednak w sposób oczywisty, że nawet nie uwzględniając kategorii kosztów innych aniżeli koszty, w stosunku do których zastosowano mnożnik wynoszący 3, bez tych współczynników koszty związane z przetwarzaniem małych zamówień byłyby niższe o ponad 635 000 FRF (96 805,13 EUR).

133 Nie stosując tych mnożników, Komisja nie mogłaby zatem, na podstawie liczb, które wykorzystała w załączniku IV zaskarżonej decyzji, wykazać, że pomoc otrzymana przez CELF nie stanowi nadmiernej rekompensaty kosztów, jakie pociągnęło za sobą przetwarzanie małych zamówień. Bez zastosowania tych mnożników wynik z działalności operacyjnej byłby dodatni o ponad 600 000 FRF.

134 W każdym przypadku stwierdzić należy, że choć Komisja mogła zastosować mnożnik do ww. w pkt 130 kategorii kosztów, biorąc pod uwagę, że zamówienia przekazywane drogą transmisji w sposób oczywisty nie napotykają trudności, które przytoczono jako główne uzasadnienie zastosowania mnożników, dopuściła się ona oczywistego błędu w ocenie, stosując te mnożniki także do zamówień przekazanych drogą teletransmisji.

135 W związku z tym należy stwierdzić, że w każdym przypadku dwie trzecie wynikającego z zastosowania mnożników zwiększenia kosztów jest skutkiem oczywistego błędu w ocenie.

136 Skarżąca zasadnie zatem podnosi, że Komisja zawyżyła rzeczywiście ponoszone przez CELF koszty związane z przetwarzaniem małych zamówień, które sporna pomoc miała zrekompensować w sposób wyłączny i proporcjonalny.

137 Zgodnie z powyższym należy uwzględnić drugą część zarzutu trzeciego, opartą na oczywistym błędzie w ocenie, popełnionym przy badaniu zgodności spornej pomocy.

138 Zatem, bez potrzeby analizowania pozostałych przedstawionych przez skarżącą argumentów i zarzutów należy stwierdzić nieważność art. 1 ostatnie zdanie zaskarżonej decyzji.

W przedmiocie kosztów

139 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu Sądu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja przegrała sprawę, zgodnie z żądaniem skarżącej należy obciążyć ją kosztami postępowania.

140 Zgodnie z art. 87 § 4 akapit pierwszy regulaminu Republika Francuska pokrywa własne koszty.

Z powyższych względów

SĄD (trzecia izba)

orzeka, co następuje:

1) Stwierdza się nieważność art. 1 ostatnie zdanie decyzji Komisji z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie pomocy państwa udzielonej przez Francję Spółdzielni Eksportowej Książki Francuskiej (fr. Coopérative d'exportation du livre français — CELF).

2) Komisja zostaje obciążona własnymi kosztami oraz kosztami poniesionymi przez Société internationale de diffusion et d'édition SA (SIDE).

3) Republika Francuska pokrywa własne koszty.

Jaeger Tiili Tchipev

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 15 kwietnia 2008 r.

Sekretarz Prezes

E. Coulon M. Jaeger